

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/97/2024
Identifikačné číslo spisu: 6117237134
Dátum vydania rozhodnutia: 25.02.2026
Meno a priezvisko: Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:6117237134.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Z. U., narodenej B. 2/ L. O., narodenej B. zastúpených advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s.r.o., Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36646181 proti žalovaným 1/ S., narodenej B., 2/ Z., narodenému B. obaja zastúpení advokátkou JUDr. Mgr. Luciou Pričovou, Banská Bystrica, Strážovská 4, IČO: 50601881, 3/ E., narodenej B., o určenie, že dôvody vydedenia žalobkyne 1/ a žalobkyne 2/ nie sú dané a o určenie, že žalobkyňa 1/ a žalobkyňa 2/ sú dedičmi po poručiteľovi L. narodenom B., zomrelom B., vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 16C/57/2017, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. novembra 2023 sp. zn. 15Co/8/2023 takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. novembra 2023 sp. zn. 15Co/8/2023 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

II. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica z 26. februára 2024 č. k. 16C/57/2017-391 v spojení s uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 28. mája 2024 č. k. 16C/57/2017-460 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“, „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 19. októbra 2022 č. k. 16C/57/2017-296 rozhodol tak, že:

„I. Súd určuje, že dôvody vydedenia žalobkyne 1/ uvedené poručiteľom v Listine o vydedení zo dňa 10. februára 2000, spísané vo forme notárskej zápisnice, nie sú dané.

II. Súd určuje, že dôvody vydedenia žalobkyne 2/ uvedené poručiteľom v Listine o vydedení zo dňa 10. februára 2000, spísané vo forme notárskej zápisnice, nie sú dané.

III. Súd určuje, že žalobkyňa 1/ je dedičkou po poručiteľovi JM., narodenom B., zomrelom B., naposledy trvale bytom S.

IV. Súd určuje, že žalobkyňa 2/ je dedičkou po poručiteľovi Z.i, narodenom B., zomrelom B., naposledy trvale bytom S..“ Zároveň rozhodol o trovách konania tak, že uložil žalovanej 1/, žalovanému 2/ a žalovanej 3/ povinnosť zaplatiť žalobkyňi 1/ a žalobkyňi 2/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %, a to do 3 dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd rozhodne o ich výške.

1.1. Okresný súd právne nárok posúdil podľa ust. § 490a ods. 1, 2, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), pričom v konaní mal preukázané, že poručiteľ Z. zomrel B. a žalovaná 1/ je jeho manželka a žalobkyne 1/ a 2/ a žalovaní 2/ a 3/ sú jeho deti. Notárskou zápisnicou bola na notárskom úrade Z. dňa 10. februára 2000 pod sp. zn. N46/2000, Nz39/2000 spísaná listina o vydedení, ktorou poručiteľ žalobkyne vydedil, zároveň bola spísaná notárska zápisnica na notárskom úrade pod sp. zn. N138/2012, Nz57211/2012, NCRI/58063/2012, ktorou bol spísaný závet, na základe ktorého nebohý poručiteľ všetok hnutelný a nehnuteľný majetok zanechal manželke, t. j. žalovanej 1/. Žalobkyne sa o spísaní listiny o vydedení a závetu poručiteľom dozvedeli na pojednávaní na notárskom úrade dňa 6. septembra 2017. Súd skúmal dôvody vydedenia, pričom dospel k záveru, že listinu o vydedení poručiteľ spisoval v dobe, keď bol zdravý, pri plnom vedomí, a teda vedel, prečo tak koná. Žalobkyne sa v dospelosti nekontaktovali s poručiteľom a neprejavovali záujem o poručiteľa. Prvý záujem o kontakt s poručiteľom zo strany žalobkyne 1/ nastal až v čase, keď poručiteľ bol chorý, žalobkyňa 2/ sa o kontakt s poručiteľom ani nesnažila, tá sa skontaktovala len so žalovanou 3/ s odstupom času od momentu, ako sa s ňou skontaktovala žalobkyňa 1/. Poručiteľ konkretizoval dôvod vydedenia ako skutočnosť, že sa o neho žalobkyne trvalo nezaujímali tak, ako by sa dcéry o svojho otca mali zaujímať, viac ako 10 rokov ho nenavštívili. Po rozvoze manželstva s ich matkou sa s nimi stretával, avšak len do dovŕšenia 13 rokov staršej dcéry, na výživné obom prispieval riadne a včas až do dovŕšenia ich plnoletosti, avšak od kedy sú dospelé, neprejavili záujem stretnúť sa s ním, a teda poručiteľ nemal vedomosť, či sú vydaté a kde majú trvalý pobyt. Žalobkyne poručiteľa popísali ako otca, ktorý javil o ne záujem ako o dcéry do veku zhruba 7-8 rokov, keď si pamätajú, že ich otec každú druhú sobotu brával, pamätajú si kočikovanie súrodencov - žalovaného 2/ a žalovanej 3/. Na otca si spomínajú ako na osobu s agresívnymi sklonmi, keď obe žalobkyne si spomínajú na incident a fyzické napadnutie ich matky, ako aj na okamih, keď poručiteľ zbil žalobkyňu 2/, ktorá v tom čase mala približne 5 rokov. Žalobkyne nevedeli uviesť, čo bolo presne dôvodom, že ich kontakty sa v detstve s poručiteľom prerušili, spomínali len na to, že od uvedenej bitky žalobkyne 2/ sa už s poručiteľom ďalej nestretávali. Okresný súd v rámci konania zisťoval, či žalobkyne mali reálnu možnosť o poručiteľa prejavovať opravdivý záujem, ktorý by ako potomkovia prejavovať mali, a teda či sám poručiteľ mal záujem sa so žalobkyňami stýkať a udržiavať s nimi bežné príbuzenské vzťahy. Z vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu podľa súdu bolo zrejmé a nesporné, že poručiteľ záujem o stýkanie sa so žalobkyňami nikdy nemal, a rovnako tak nemal ani záujem udržiavať s nimi bežné príbuzenské vzťahy. Dospel tak k záveru, že nezáujem žalobkyň o poručiteľa bol zavinený neprejavom skutočného záujmu samotným poručiteľom. Tým, že sa poručiteľ nestaral o žalobkyne od ich útleho veku, s týmito sa nestýkal, ani ich nekontaktoval, nie je možné s prihliadnutím na všetky okolnosti očakávať, že po mnohých rokoch nezájmu a odlúčenia budú mať žalobkyne o otca opravdivý záujem. Tieto okolnosti okresný súd posúdil ako okolnosti, ktoré diskvalifikovali dôvod vydedenia žalobkyň u poručiteľa.

1.2. O trovách konania okresný súd rozhodol s poukazom na ust. § 255 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), na základe ktorého priznal žalobkyňam ako v spore úspešnej strane náhradu trov konania voči žalovaným 1/, 2/, 3/.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom z 29. novembra 2023 č. k. 15Co/8/2023-356 výrokom I. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Výrokom II. uložil žalovanej 1/ povinnosť nahradiť žalobkyňam 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že okresný súd náležite zistil skutkový stav a vec správne právne posúdil, zhodnotil postup okresného súdu ako správny a zákonný. Pokiaľ žalovaná v odvolaní poukázala na to, že okresný súd nebral do úvahy závet poručiteľa, ktorý bol riadne notársky overený, odvolací súd sa s týmto jej názorom nestotožnil. Okresný súd sa zaoberal listinou o vydedení spísanou vo forme notárskej zápisnice na notárskom úrade JW. dňa 10. februára 2000 pod sp. zn. N46/2000, Nz39/2000, ako aj závetom, na základe ktorého nebohý poručiteľ všetok hnutelný a nehnuteľný majetok zanechal manželke, t. j. žalovanej 1/, taktiež spísaného vo forme notárskej zápisnice na notárskom úrade pod sp. zn. N1389/2012, Nz57211/2012, NCRI/58063/2012. Práve z dôvodu, že bol spísaný závet a listina o vydedení žalobkyň 1/, 2/, žalobkyne sa domáhali svojho práva súdnou cestou. Okresný súd podľa názoru odvolacieho súdu správne posúdil dôvody vydedenia v zmysle § 490a ods. 1 písm. b) OZ, keď zisťoval aj reálnu možnosť žalobkyň 1/ a 2/ ako potomkov o poručiteľa prejavovať opravdivý záujem

vzhľadom na to, že poručiteľ, ich otec o ne od ich detstva záujem nejavil. Vydedenie mohlo prichádzať do úvahy len vtedy, pokiaľ by poručiteľ mal záujem o svoje deti, kde by sa ho nezáujem potomkov osobne citovo dotýkal, kde by mu tento stav prekážal a nie v situácii, keď poručiteľovi bol tento stav ľahostajný a kedy sám pri dôvodoch vydedenia uviedol, že sa s deťmi stretával, avšak len do dovŕšenia 13 rokov staršej dcéry. Nebolo možné očakávať, že žalobkyne, ktoré v čase straty záujmu poručiteľa mali vek 13 a 12 rokov, a teda boli ešte deťmi, mali možnosť vyvíjať iniciatívu za účelom nadviazania vzťahu s otcom. Pokiaľ ich vlastný otec nemal o ne záujem od tohto nízkeho detského veku, nemožno im dávať za vinu, že samy o otca následne neprejavovali záujem. Pokiaľ poručiteľ vydedil žalobkyne 1/ a 2/ z dôvodu, že o neho trvalo neprejavovali opravdivý záujem, ktorý by ako potomkovia mali prejavovať a neprejavovanie opravdivého záujmu žalobkyňami 1/ a 2/ o poručiteľa bolo dôsledkom správania sa poručiteľa voči nim od ich detských čias, nebol naplnený dôvod pre ich vydedenie. Okresný súd preto vecne správne rozhodol, že dôvody vydedenia žalobkyne 1/ a 2/ uvedené poručiteľom v listine o vydedení zo dňa 10. februára 2000 nie sú dané, a že žalobkyne 1/ a 2/ sú tak dedičkami po poručiteľovi Z. N.. Odvolací súd preto rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny, a to aj v závislom výroku o trovách konania vzhľadom na úspech žalobkyní 1/, 2/ v prvoinštančnom konaní.

2.2. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v nadväznosti na § 255 ods. 1 CSP, kde vzhľadom na neúspech žalovanej 1/ a úspech žalobkyní priznal žalobkyňam 1/, 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania spoločne a nerozdielne voči žalovanej 1/. Žalovaných 2/ a 3/ odvolací súd nezaviazal na náhradu trov konania z dôvodu, že žalovaní 2/ a 3/ odvolanie nepodali a nebolo by tak spravodlivé, aby boli zaviazaní na náhradu trov odvolacieho konania spolu so žalovanou 1/.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolateľa“) v celom rozsahu dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľa namietali s poukazom na ustanovenie článku 6 ods. 1, článku 9 a 17 CSP, že súd prvej inštancie vyžiadal vyjadrenie žalobcov k podanému odvolaniu, ktoré ale nedoručil žalovaným na oboznámenie sa s obsahom predmetného vyjadrenia, prípadne na doplnenie argumentácie k podanému odvolaniu, čím došlo k porušeniu ich procesných práv takým spôsobom, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.2. Dovolateľa považovali za nesprávne právne posúdenie veci konajúcimi súdmi to, že súdy ustálili, že dôvody na vydedenie nie sú dané a nezaoberali sa otázkou skutočného vzájomného vzťahu žalobkyní a poručiteľa nielen počas života poručiteľa, ale aj po jeho smrti. Podľa názoru dovolateľov sa súdy dostatočne nezaoberali významom vzťahu medzi žalobkyňami a poručiteľom a neskúmali či ide o skutočný vnútorný a nielen o predstieraný, formálny vzťah, pričom dôkazné bremeno bolo na strane žalobkyní. Dovolateľa namietali, že súdy neskúmali skutočnosť, že poručiteľ vedel o živote žalobkyní a v rámci možností stál o príbuzenský vzťah, avšak u žalobkyní absentoval akýkoľvek citový záujem o poručiteľa ako príbuzného a akákoľvek snaha sa s ním stretnúť a udržiavať príbuzenský vzťah. V týchto súvislostiach poukázali dovolateľa na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/173/96 z 1. novembra 1997, 2Cdo/109/2010 z 29. februára 2012, 4Cdo/32/2014 z 27. mája 2014.

3.3. Záverom podaného dovolania dovolateľa navrhli, aby bolo rozhodnuté o odklade právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia, nakoľko predmetné rozhodnutie malo vplyv na dedičské konanie a stanovenie počtu dedičov a následný zápis vlastníckych práv do katastra nehnuteľností. Povolením odkladu právoplatnosti a vykonateľnosti sa predíde vydaniu nežiadúcich rozhodnutí zo strany notárskeho úradu, ktoré by zhoršili právne postavenie dovolateľov a v budúcnosti by došlo k nevyhnutnosti iniciovania nových konaní. Situácia, ktorá nastala je dôvodom hodným osobitného zreteľa.

4. Žalobkyne 1/ a 2/ vo vyjadrení k podanému dovolaniu žalovaných 1/ a 2/ navrhli, aby dovolací súd dovolanie podľa § 448 CSP zamietol a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4.1. Žalobkyne namietali nedostatok vecnej legitímácie s poukazom na nútené procesné spoločenstvo žalovaných z dôvodu, že žalovaná 3/ ako účastníčka núteného procesného spoločenstva dovolanie nepodala a ani nespĺnomocnila právneho zástupcu dovolateľov na podanie dovolania. Dedičské práva žalovaných ako dovolateľov tak nie sú v rámci dovolacieho konania uplatňované spoločne všetkými účastníkmi dedičského konania vystupujúcimi na tejto strane.

4.2. Vzhľadom na dovoláciu námietku dovolateľov v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP uviedli, že z

obsahu súdneho spisu vyplýva, že vyjadrenie žalobkýň zo dňa 5. decembra 2022 bolo doručené žalovanej 1/ na písomné vyjadrenie dňa 19. decembra 2022, a to v súlade s ustanovením § 374 ods. 1 CSP. Nemožno konštatovať porušenie procesných práv žalovaných, či porušenie práva na spravodlivý proces, nakoľko súd prvej inštancie po podaní odvolania žalovanou 1/ postupoval v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, v súlade so zásadou kontradiktórnosti pri zachovaní procesných práv strán sporu.

4.3. Ohľadom uplatneného dovolacieho dôvodu dovolateľov v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobkyne uviedli, že dovolatelia mali konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, vysvetliť v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a tiež uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená, pričom dovolatelia sa obmedzili len na poukázanie na tri rozhodnutia dovolacieho súdu bez toho, aby bližšie konkretizovali právnu otázku, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom dovolatelia neuviedli, v čom spočíva dovolateľmi deklarovaný odklon. Vo všetkých troch rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je konštatované, že o neprejavovanie opravdivého záujmu o poručiťľa nejde v prípade, ak nezáujem potomka bol v značnej miere vyvolaný samotným poručiťľom. Práve na tomto právnom závere bolo postavené tak rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu (bod 17. odôvodnenia). Nemôže obstať ani argument dovolateľov, že súd sa nezaoberal otázkou skutočného vzájomného vzťahu žalobkýň a poručiťľa nielen počas života, ale aj po jeho smrti. Pre platnosť listiny o vydedení je okrem iného nevyhnutnosťou existencia konkrétneho dôvodu vydedenia vyplývajúceho z ustanovenia § 469a ods. 1 OZ, ktorý musí byť daný ku dňu spísania listiny o vydedení. Tento dôvod musí byť výslovne uvedený a konkretizovaný, pričom ako dôvod vydedenia nemožno použiť inú skutočnosť, než ako uvádza ustanovenie § 469a ods. 1 OZ. Existencia dôvodu na vydedenie musí existovať v čase pred vydedením, preto okolnosti, ktoré nastali po vydedení, resp. až po smrti poručiťľa sú vo vzťahu k posúdeniu dôvodnosti vydedenia bezpredmetné. Záver dovolateľov o tom, že súd by mal prihliadnuť a skúmať vzťah žalobkýň a poručiťľa po jeho smrti, a že žalobkyne ani v súčasnosti nejavia záujem o pamiatku poručiťľa, je vzhľadom na vyššie uvedené nesprávny a mylný.

4.4. Ohľadom návrhu dovolateľov na odklad právoplatnosti rozhodnutia žalobkyne uviedli, že v danom prípade dovolatelia neosvedčili existenciu takých dôvodov, ktoré by opodstatňovali odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Rozhodnutie súdu v konaní o určenie, že dôvody vydedenia nie sú dané, nie je podkladom pre zápis zmeny vlastníckych práv v katastri nehnuteľností, ale na jeho základe dôjde len a výlučne k určeniu okruhu dedičov po poručiťľovi.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP), a to oprávnenými subjektmi (§ 427 CSP), zastúpenými podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Dovolatelia prípustnosť dovolania vyvodzovali predovšetkým z § 420 písm. f) CSP, pretože postupom súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu bolo porušené ich právo oboznámiť sa s vyjadrením žalobcov v predmetnej veci, keď im nebolo doručené vyjadrenie žalobkýň k podanému odvolaniu.

8. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada kontradiktórnosti konania, ktorá znamená, že obom stranám konania musí byť daná možnosť oboznámiť sa so stanoviskami a s dôkazmi predloženými súdu s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim, resp. popierať ich (protirečiť im - contra dicere). Vzhľadom na to, že zmyslom čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd je predovšetkým ochrana záujmov účastníkov konania a záujmu na riadnom výkone spravodlivosti, je dôležitá najmä dôvera subjektov vo fungovanie súdneho systému, pričom táto dôvera sa zakladá okrem iného na istote dotknutého subjektu, že mal možnosť vyjadriť sa ku všetkým písomnostiam v spise (por. Brandstetter proti Rakúsku, Mantovanelli proti

Francúzsku, II. ÚS 57/2018). Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch. V zmysle uvedeného ustanovenia jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednaní vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

8.1. Právo strán konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných strán je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru odvolacieho súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhá strana konania. Každá strana musí mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkami predloženými súdu na účely ovplyvnenia jeho rozhodnutia a vyjadriť sa k nim. Kontradiktórny spor znamená možnosť strany popierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby boli vypočítané jej argumenty a návrhy (nálež Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 31/2016, III. ÚS 32/2015, I. ÚS 276/2016, I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013). Požiadavka kontradiktórnosti konania sa v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva chápe čisto formálne. Z jej hľadiska v podstate nezáleží alebo len málo záleží na skutočnom obsahu a význame informácie alebo argumentov predložených súdu (mutatis mutandis I. ÚS 230/03, II. ÚS 249/2012).

8.2. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Y. proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

9. Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia. K vyjadreniu odvolateľa podľa odseku 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote desať dní od jej doručenia (§ 374 ods. 2 CSP). Podania podľa odsekov 1 a 2 doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom (§ 374 ods. 3 veta prvá CSP).

10. Povinnosťou súdu v kontradiktórnom spore je zabezpečiť formálne podmienky plnohodnotného výkonu základného práva na súdnu ochranu v súlade s predpismi upravujúcimi konanie pred súdom. Civilný sporový poriadok vychádza z koncepcie, podľa ktorej má odvolateľ v odvolacom konaní vždy k dispozícii odvolanie a odvolaciu repliku a jeho protistrana vyjadrenie k odvolaniu a odvolaciu dupliku. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotná strana sporu musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jej protistrany právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jej strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie.

11. Žalovaní 1/ a 2/ v dovolaní tvrdia, že im súd prvej inštancie, ani odvolací súd nedoručil vyjadrenie žalobkyní k podanému odvolaniu.

12. Dovolací súd preskúmaním obsahu spisového materiálu zistil, že žalovanej 1/ bolo vyjadrenie žalobkyní zo dňa 05. 12. 2022 k podanému odvolaniu doručené dňa 19. 12. 2022 (informácia o výsledku doručenia listinného rovnopisu č. I. 343 spisu). V prípade žalovanej 1/ sa súdy nižších inštancií nedopustili namietaného nesprávneho procesného postupu. Doručením vyjadrenia k podanému odvolaniu vytvorili žalovanej 1/ podmienky preto, aby sa oboznámila s obsahom podania protistrany. Dovolacia námietka žalovanej 1/ nie je pravdivá, preto ani dôvodná.

13. Dovolací súd však zistil, že uvedené vyjadrenie žalobkyní nebolo ani súdom prvej inštancie, ani odvolacím súdom doručované žalovanému 2/.

14. Zo spisu vyplýva, že odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie podala len žalovaná 1/.

15. Daná vec je sporom o dedičské právo (o určenie, že dôvody vydedenia nie sú dané), ktoré sa začalo žalobou žalobkyní (dedičiek) proti žalovaným dedičom podanou na základe odkazu dedičského súdu podľa § 194 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku. Pre sporové konanie začaté na základe návrhu podaného odkázanými dedičmi (§ 175k ods. 2 O.s.p.; teraz § 194 ods. 1 CMP), treba považovať všetkých účastníkov konania v dedičstve za nerozlučných spoločníkov v zmysle ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p. (teraz § 77 CSP), a to ako na strane navrhovateľov, tak i na strane odporcov (R 65/2003). Procesným dôsledkom nerozlučného spoločenstva je, že a) rozhodnutie sa týka všetkých spoločníkov (s rovnakým výsledkom), b) práva a povinnosti spoločníkov sú nerozlučné, c) procesné dôsledky rozhodnutia sa týkajú všetkých spoločníkov, čoho dôsledkom je aj to, že procesný úkon niektorého zo spoločníkov sa týka všetkých spoločníkov. Dôsledky nerozlučného spoločenstva vyplývajú z hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, bez zreteľa na ich vôľu. Preto ide o nútené spoločenstvo. Vo vzťahu k tretím subjektom procesný úkon čo len jedného zo spoločníkov (napr. podanie odvolania) je účinný aj vo vzťahu k ostatným spoločníkom (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/264/2007).

16. Súd pri rozhodovaní o podanom opravnom prostriedku jedným z nerozlučných spoločníkov rozhoduje tak, akoby ho podali všetci spoločníci. Keďže odvolanie podané žalovanou 1/ proti rozsudku prvej inštancie v danej veci má účinok, akoby odvolanie podal aj žalovaný 2/, bolo potrebné aj vo vzťahu k žalovanému 2/ dodržať procesný postup podľa § 374 ods. 1 CSP a doručiť mu ako odvolateľovi vyjadrenie protistrany (žalobkyní 1/a 2/) k odvolaniu.

17. Žalovaný 2/ tým, že mu nebolo doručené vyjadrenie protistrany k odvolaniu, nemal možnosť dozvedieť sa o tomto podaní žalobkyní a prípadne sa k nemu aj vyjadriť. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalovanému 2/ došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru a tým k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. f) CSP.

18. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa k všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

19. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd preto rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

20. V korelácii uvedeného najvyššieho súdu nepovažuje za potrebné bližšie sa zaoberať ďalšími námietkami dovolateľov vrátane námietok nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 CSP pre predčasnosť, práve vzhľadom na vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Vzhľadom na uvedené dovolací

súd už v súčasnom štádiu konania z dôvodu nadbytočnosti nerozhodoval o návrhu žalovaných 1/ a 2/ na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 CSP. V súlade s § 449 ods. 1 CSP dovolací súd zrušil i súvisiace uznesenia ohľadom výšky trov konania. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci (sp. zn. 4Obdo/7/2018, 3Obo/9/2017).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.